

Bios2

Thema in de kijker

Personeel in de bibliotheek

Bios2 thema reeks

Oktober 2014

Het agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen verzamelt via de rapporteringstool Bios2 al geruime tijd cijfermateriaal over de openbare bibliotheken. Het verzameld cijfermateriaal is voor iedereen raadpleegbaar op www.bibliotheekstatistieken.be. Deze website biedt bibliothecarissen en beleidsmakers tal van mogelijkheden om de bibliotheekwerking binnen hun gemeente en binnen het volledig Vlaamse landschap te evalueren.

De themanummers van Bios2 zijn een reeks publicaties waarin telkens één thema wordt uitgelicht op basis van de verzamelde gegevens in Bios2. Wanneer nieuwe gegevens beschikbaar zijn, zullen de reeds gepubliceerde themanummers geactualiseerd worden zodat trends en ontwikkelingen blijvend in kaart gebracht worden.

Ook volgende themanummers zijn beschikbaar:

- Bibliotheekinfrastructuur
- Publieksbereik
- Bibliotheekcollecties
- Activiteiten in de bibliotheek

Inleiding

Met de oprukkende digitalisering en de verbeterde technologie kunnen gebruikers vandaag al veel doen zonder de tussenkomst van bibliotheekpersoneel. Toch zijn er, al dan niet achter de schermen, medewerkers aan de slag in de bibliotheek.

In dit overzicht bekijken we verschillende aspecten in verband met bibliotheekpersoneel. Met bibliotheekpersoneel bedoelen we de medewerkers die inhoudelijk bibliotheekwerk verrichten, en dus niet de werklieden en het onderhoudspersoneel die actief zijn in de bibliotheek. Werklieden en onderhoudspersoneel worden net als de vrijwilligers apart besproken.

We bekijken het totaal aantal bibliotheekmedewerkers. Met hoeveel aantal VTE komt dit overeen? Hoe liggen de verhoudingen op vlak van functieniveau? En volgens welke statuten zijn de personeelsleden tewerkgesteld?

Daarna gaan we dieper in op de bibliothecarissen. We gebruiken hiervoor steeds de gegevens van de eerste bibliothecaris. We stellen onder andere volgende vragen: op welk functieniveau is de bibliothecaris tewerkgesteld en welke evolutie stelt men vast? Wat is het hoogst behaalde diploma van de bibliothecaris? Wat is de verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in deze functie?

Vervolgens bekijken we de evoluties in het aantal vrijwilligers en werklieden en onderhoudspersoneel.

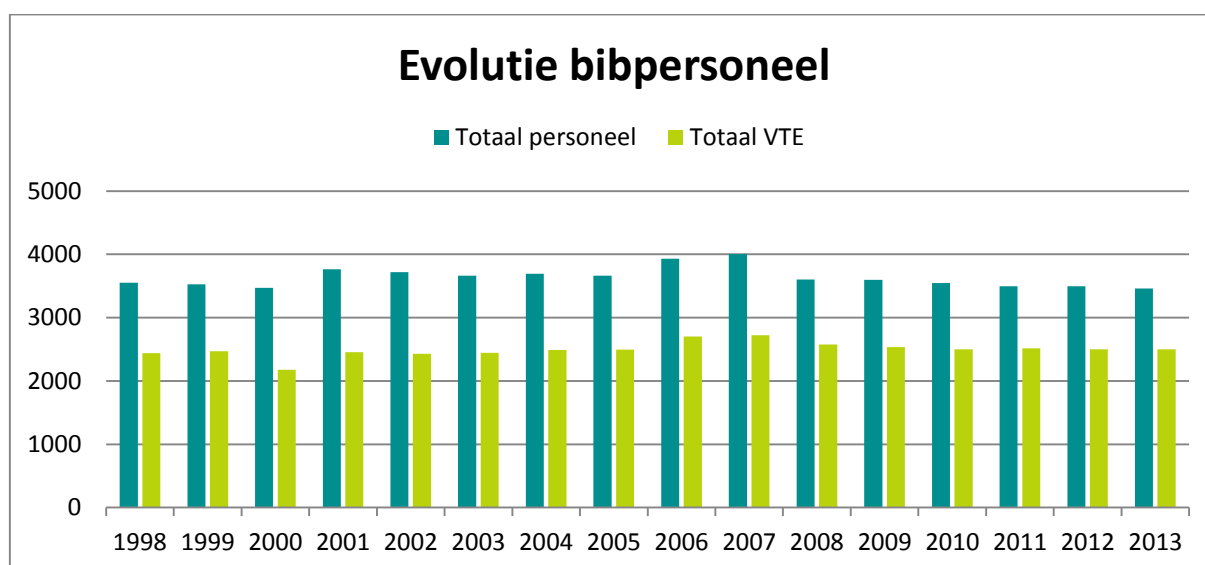
We sluiten af met een overzicht van de personeelskosten.

1. Personeelsbezetting

Goed om weten

Totaal aantal bibliotheekpersoneelsleden in 2013: 3 461 personen

Totaal aantal voltijds equivalenten (VTE) in 2013: 2 501,32 VTE

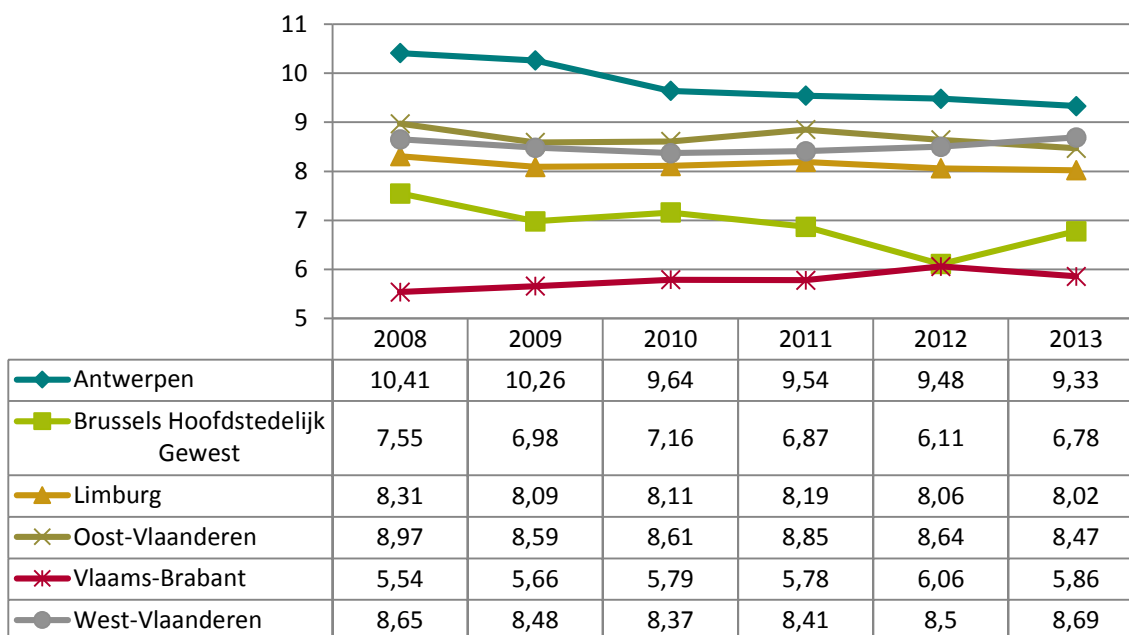

We beschikken al sinds 1998 over gedetailleerde gegevens betreffende bibliotheekpersoneel. Bovenstaande grafiek toont de evolutie sinds dat jaar. Het aantal personeelsleden en het aantal VTE (voltijds equivalenten) in bibliotheken is in de volledige periode vrij stabiel gebleven.¹ Sinds 2008 zien we wel een terugval van zo'n 75 VTE.

Er werkten in 2013 in totaal 3 461 personen in alle Vlaamse en Brusselse bibliotheken. Veel personeelsleden werken niet voltijds, maar deeltijds, waardoor het totaal aantal VTE lager ligt: iets meer dan 2 500 VTE.

¹ Voor de werkjaren 2006 en 2007 werd er in de registratie per bibliotheek geen onderscheid gemaakt tussen bibliotheekpersoneel enerzijds en werklieden en onderhoudspersoneel anderzijds. Daardoor ligt het aantal personeelsleden in 2006 en 2007 iets hoger dan in de andere jaren omdat beide personeelstypes werden samengeteld.

Gemiddeld aantal VTE per bib

Het aantal VTE per bibliotheek verschilt sterk van gemeente tot gemeente en zelfs van provincie tot provincie. De verschillen tussen de provincies kunnen deels verklaard worden door de aan- of afwezigheid van grotere steden en gemeenten. In de provincie Antwerpen ligt het gemiddeld aantal personeelsleden het hoogst, ondanks een daling in de voorbije jaren.

Het aantal VTE per 1 000 leners is gestegen sinds 2006. In 2013 waren er in Vlaanderen gemiddeld 1,91 VTE en in Brussel 3,67 VTE per 1 000 leners.

Geïnteresseerd in de evolutie van elke gemeente in uw provincie? U kan deze gegevens nakijken door op de links hieronder te klikken of door onderstaande rapportnummers in te geven op de startpagina van onze rapporteringswebsite (www.bibliotheekstatistieken.be):

[Antwerpen](#) (rapport nr. 2441)

[Limburg](#) (rapport nr. 2440)

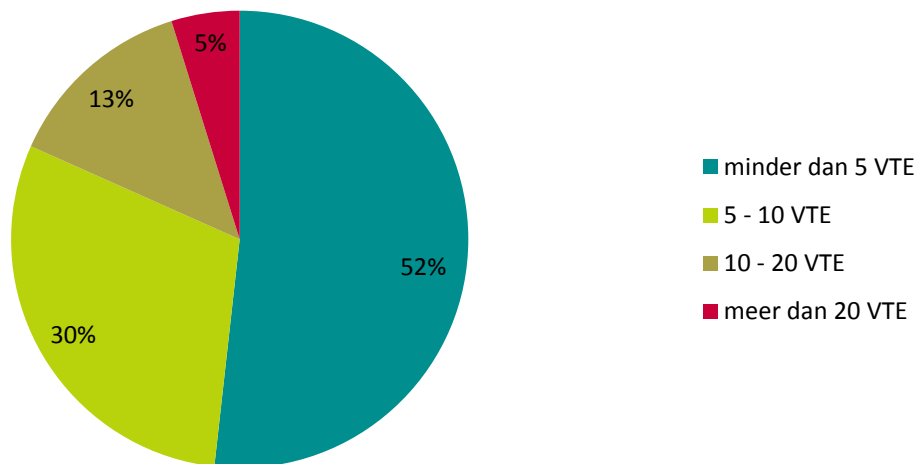
[Oost-Vlaanderen](#) (rapport nr. 2439)

[Vlaams-Brabant](#) (rapport nr. 2438)

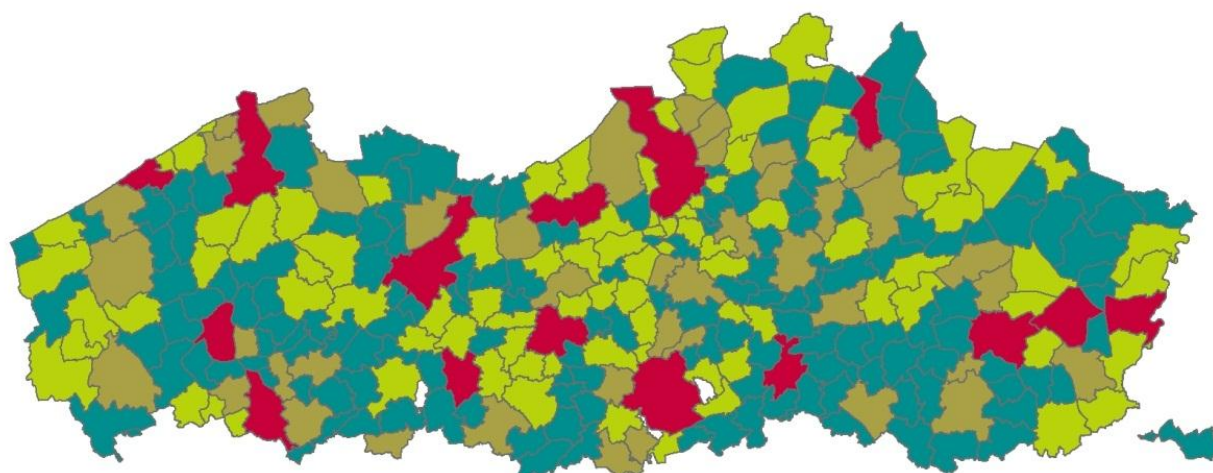
[West-Vlaanderen](#) (rapport nr. 2564)

[Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#) (rapport nr. 2436)

Personeelsleden per bibliotheek

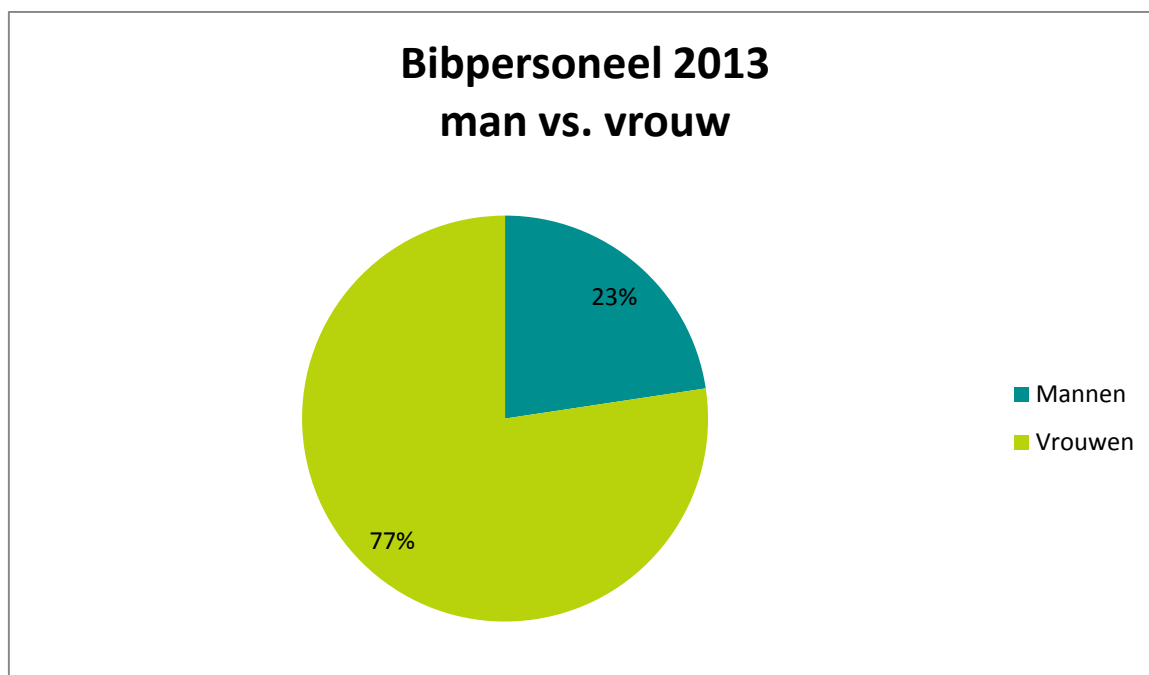

Heel wat bibliotheken in Vlaanderen en Brussel werken met een klein personeelsbestand. Meer dan de helft van alle bibliotheken heeft minder dan 5 voltijds equivalenten in dienst. Slechts 5% van alle bibliotheken heeft meer dan 20 VTE in dienst. In dat laatste geval gaat het om de grotere steden en gemeenten in Vlaanderen, zoals onderstaand kaartje aantoont.

personeelsleden

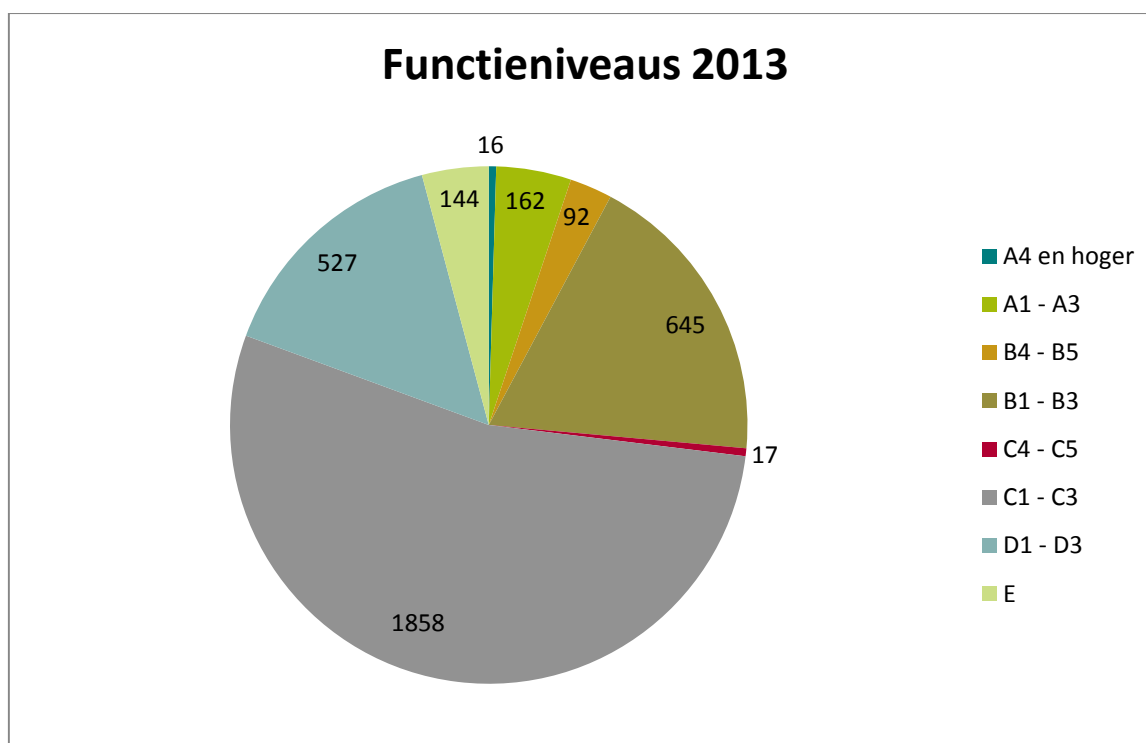
In de bibliotheeksector werken, zoals in wel meer zogenaamd 'zachte sectoren', voornamelijk vrouwen. Meer dan drie op vier personeelsleden is vrouwelijk, terwijl 23% van het bibliotheekpersoneel in 2013 mannen zijn. In absolute aantallen gaat het om 783 mannelijke en 2 678 vrouwelijke collega's.

2. Functieniveaus

Bibliotheken zijn in de meeste gevallen gemeentelijke instellingen, waardoor het bibliotheekpersoneel wordt ingeschaald volgens de rechtspositieregeling van het gemeentepersoneel.²

In principe bepaalt het hoogst behaalde diploma het functieniveau van elk personeelslid:

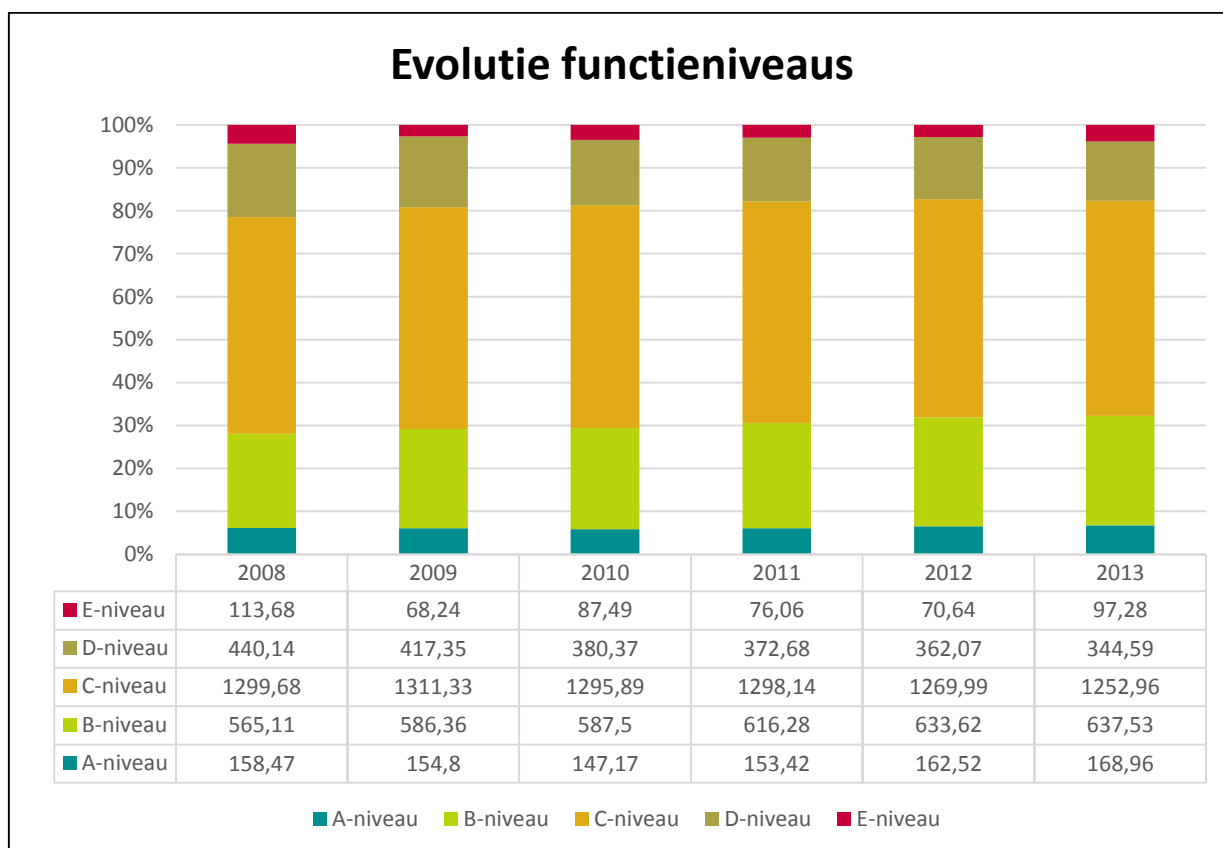
- Niveau A: Master (universitair licentiaatsdiploma of hiermee gelijkgesteld)
- Niveau B: Bachelor (hoger onderwijs van 1 cyclus, graduaat, regentaat of kandidaat)
- Niveau C: Diploma secundair onderwijs of hiermee gelijkgesteld
- Niveau D: geen diplomavereisten of lager secundair onderwijs

Meer dan de helft van het bibliotheekpersoneel is ingeschaald op functieniveau C1-C3. Ook niveaus B1-B3 en D1-D3 komen vaak voor. Het aantal werknemers op niveau A4 en hoger is in vijf jaar bijna verdubbeld: van 9 personen in 2008 naar 16 in 2013. Ook de groepen B4-B5 en B1-B3 zijn groter geworden: respectievelijk van 72 en 575 in 2008 naar 92 en 645 in 2013. In 2008 werkten er 1 974 personen op niveau C1-C3, in 2013 waren dat er nog 1 858.

² zie <http://binnenland.vlaanderen.be/index.php?q=uitvoeringsbesluit/besluit-rechtspositieregeling>

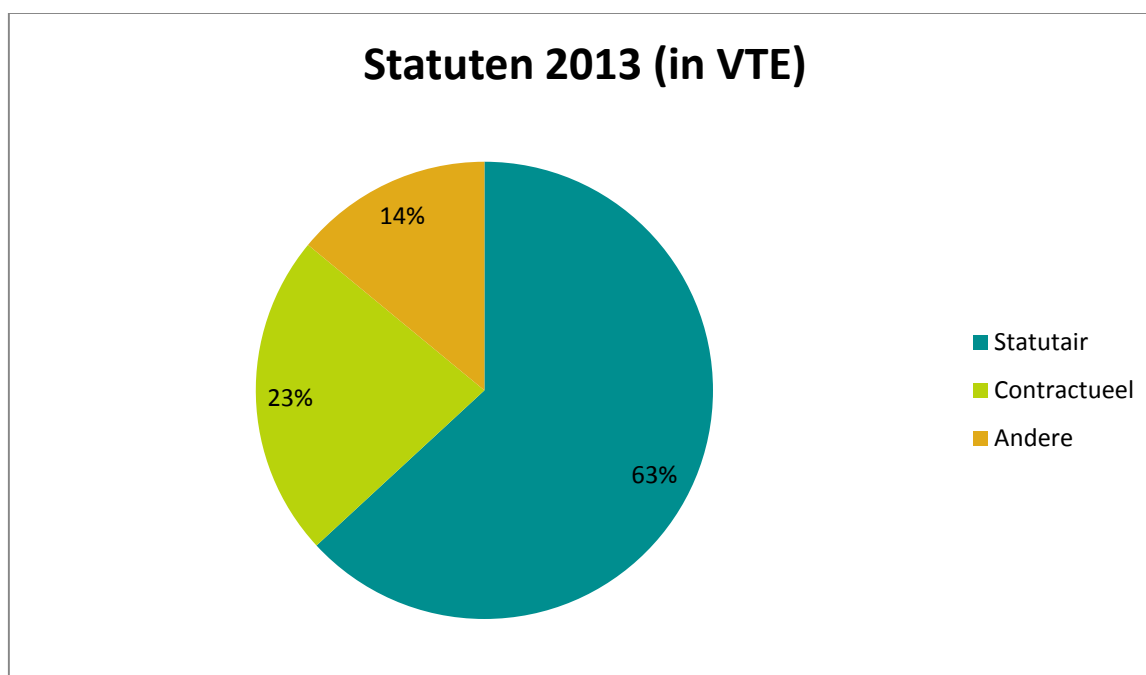

De inschaling van het personeel is in de loop van de jaren wel wat gewijzigd. In de laatste zes jaren zien we voornamelijk een toename van het aantal personeelsleden op B-niveau (+ 70 VTE) en in mindere mate op A-niveau (+10 VTE). Vooral op D-niveau (-100 VTE) en op C-niveau (-50 VTE) daalt het aantal personeelsleden.

We kunnen concluderen dat bibliotheken de laatste jaren iets minder maar wel hoger geschoold personeel aanwerft.

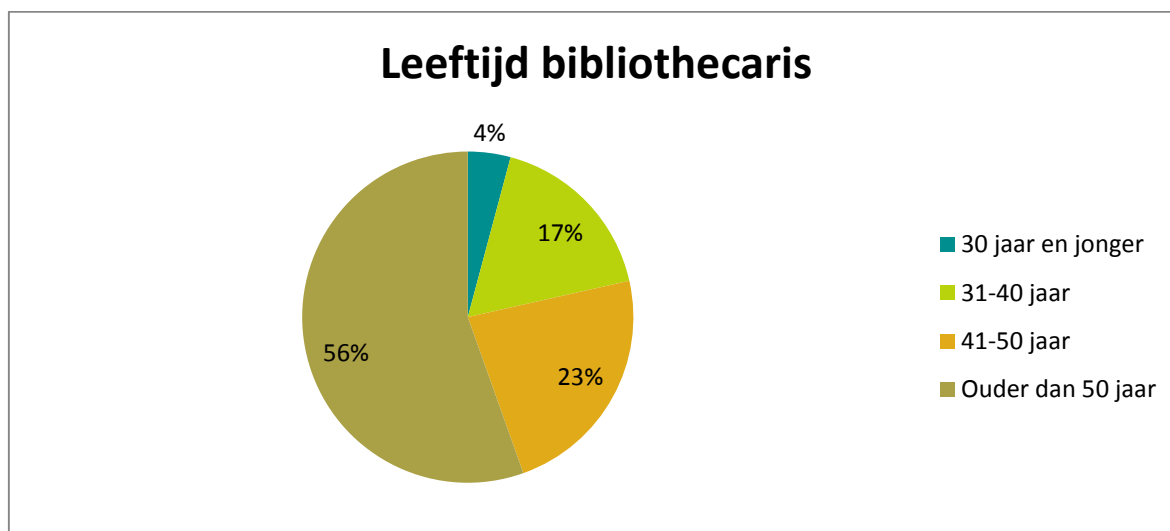
3. Statuut van het personeel

Bijna twee op drie bibliotheekmedewerkers is statutair aangesteld; 23% werkt als contractueel en de overige 14% is tewerkgesteld onder een ander statuut zoals gesubsidieerde contractuelen. Deze verhouding blijft stabiel in de periode 2008-2013.

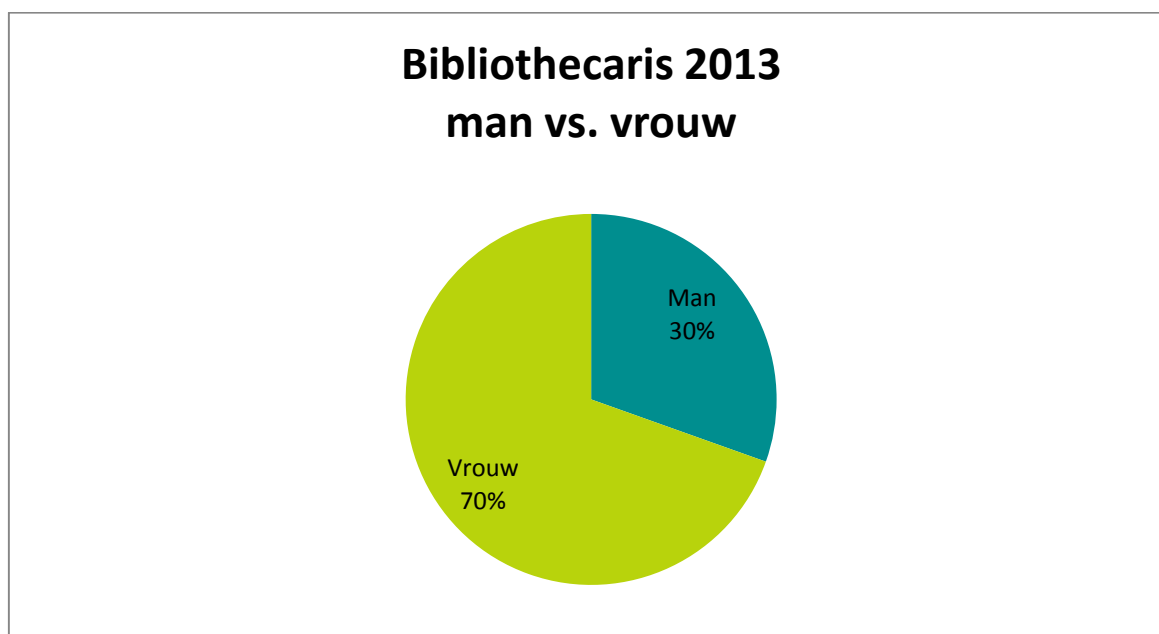
4. Bibliotheclaris

Hieronder gaan we dieper in op de gegevens van de bibliotheclarissen. De bibliotheclaris is het hoofd van een bibliotheek. Hij of zij is verantwoordelijk voor het beleid en beheer van de bibliotheek. We merken op dat hier enkel rekening wordt gehouden met de gegevens van één bibliotheclaris per bibliotheek, om de meest correcte waardeverhoudingen te kunnen weergeven.

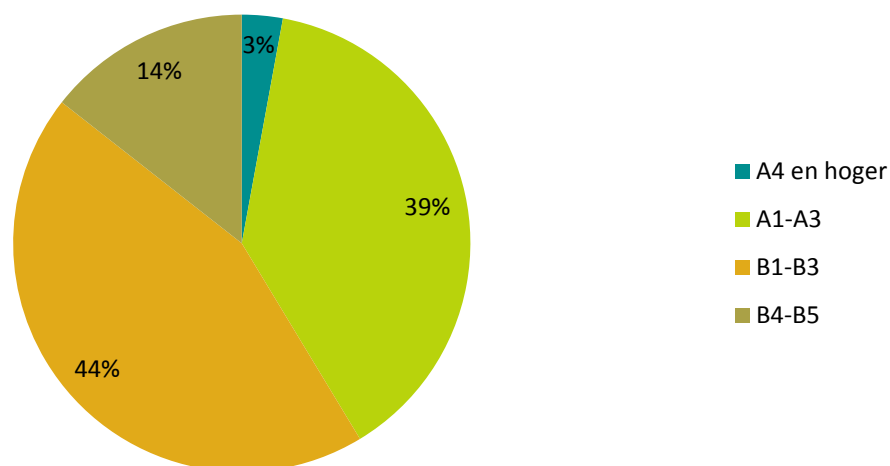
Meer dan de helft van de bibliotheclarissen is ouder dan 50 jaar. 40% is tussen de 31 en 50 jaar oud. Dertien bibliotheclarissen zijn 30 jaar of jonger.

54% van de bibliotheclarissen heeft een universitair diploma (of hoger onderwijs 2 cycli). De verhoudingen op vlak van studieniveau blijven ongeveer gelijk tussen 2006 en 2013.

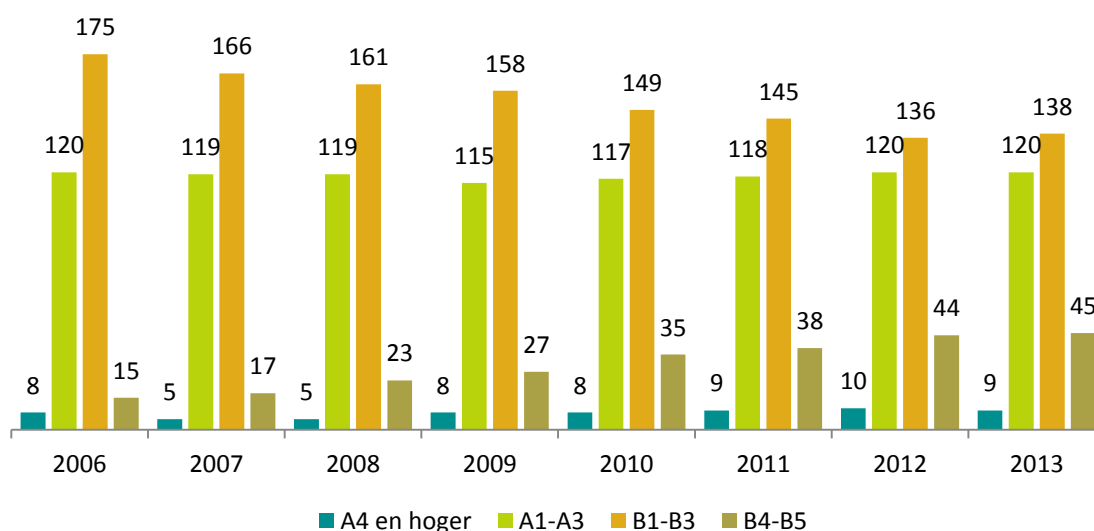
30% van de bibliotheclarissen is een man, terwijl er van het totale bibliotheekpersoneel 23% mannelijk is. De verhouding mannelijke bibliotheclarissen ligt dus hoger dan diezelfde verhouding binnen de totale personeelsbezetting.

Functieniveau bibliothecaris 2013

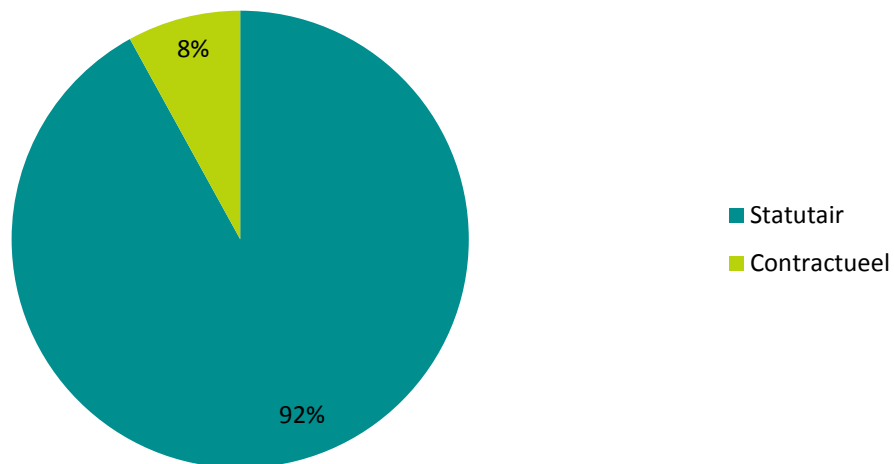
De meeste bibliothecarissen waren in 2013 tewerkgesteld op niveau B1-B3: 44% of 138 personen. Negen bibliothecarissen werken op niveau A4 of hoger.

Evolutie functieniveau bibliothecaris

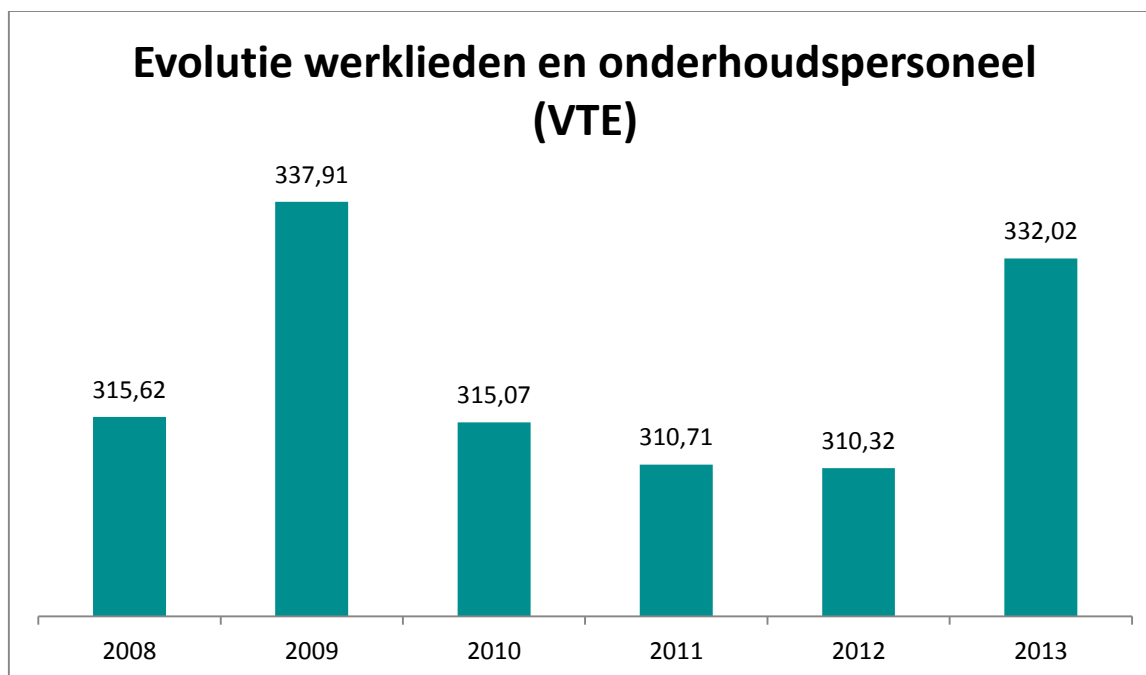
De grafiek hierboven geeft de evolutie weer van de functieniveaus waarop de bibliothecarissen zijn tewerkgesteld. Het functieniveau A4 en hoger komt het minste voor en schommelt over de jaren heen. Het meest stabiele niveau is A1-A3. De meeste bibliothecarissen zijn tewerkgesteld op het niveau B1-B3, niettegenstaande deze categorie sterk is gedaald in de periode van 2006 tot 2013. Dit kan verklaard worden door de stijging van het aantal bibliothecarissen op niveau B4-B5.

Statuut bibliothecaris 2013

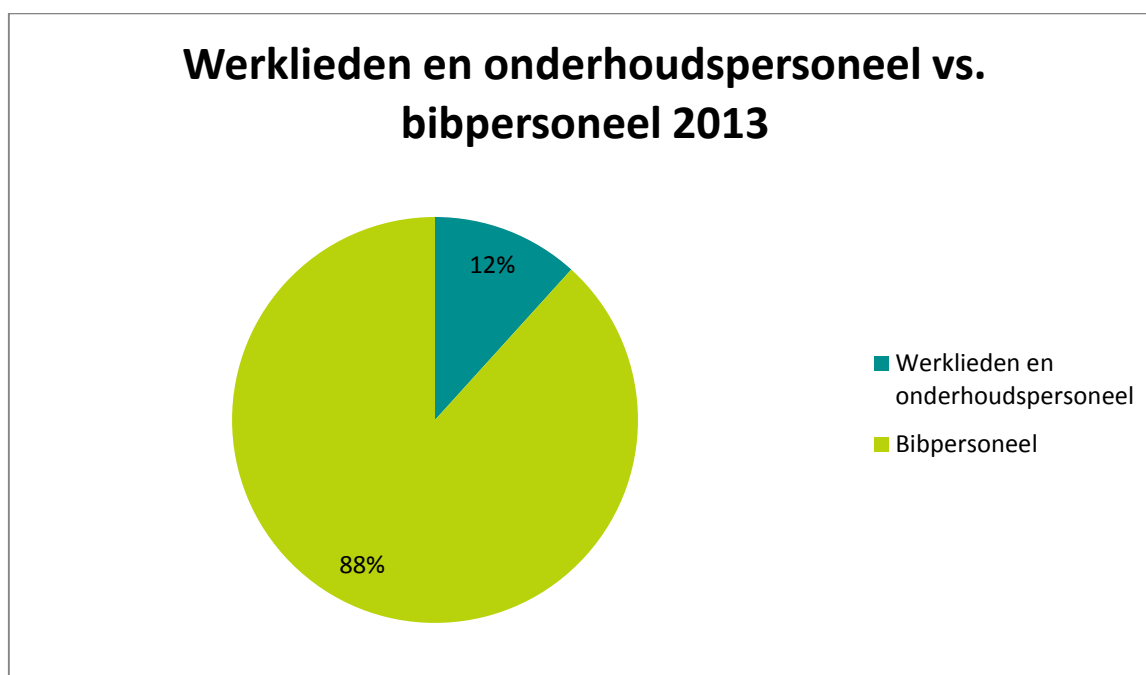
Net zoals bij het totaal bibliotheekpersoneel is het merendeel van de bibliothecarissen statutair aangeworven, en is het aandeel statutairen hier nog veel groter. Slechts 8% van de bibliothecarissen werkt op contractuele basis.

5. Werklieden en onderhoudspersoneel

Het aantal VTE werklieden en onderhoudspersoneel in bibliotheken kent schommelingen in de periode tussen 2008 en 2013. Na 337,91 VTE in 2009 volgt er daling tot 310,32 VTE in 2012. In 2013 is dit weer gestegen tot 332,02 VTE.

De grafiek hieronder toont de verhouding tussen het aantal werklieden en onderhoudspersoneel en het aantal bibliotheekpersoneel in 2013.

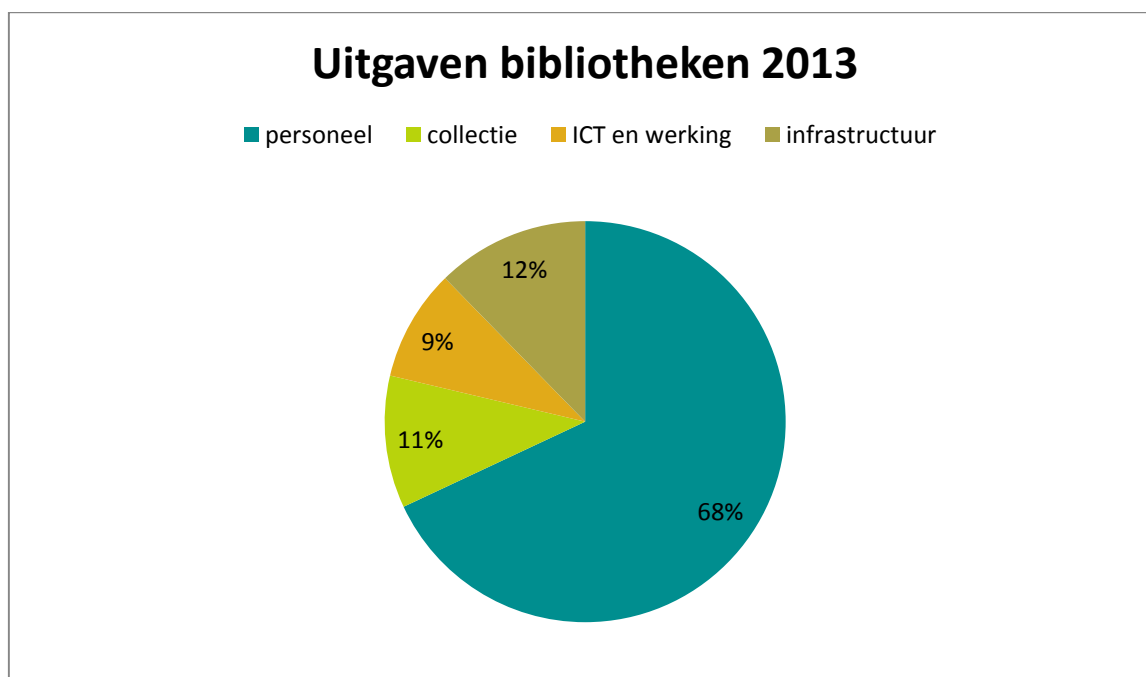

6. Vrijwilligers

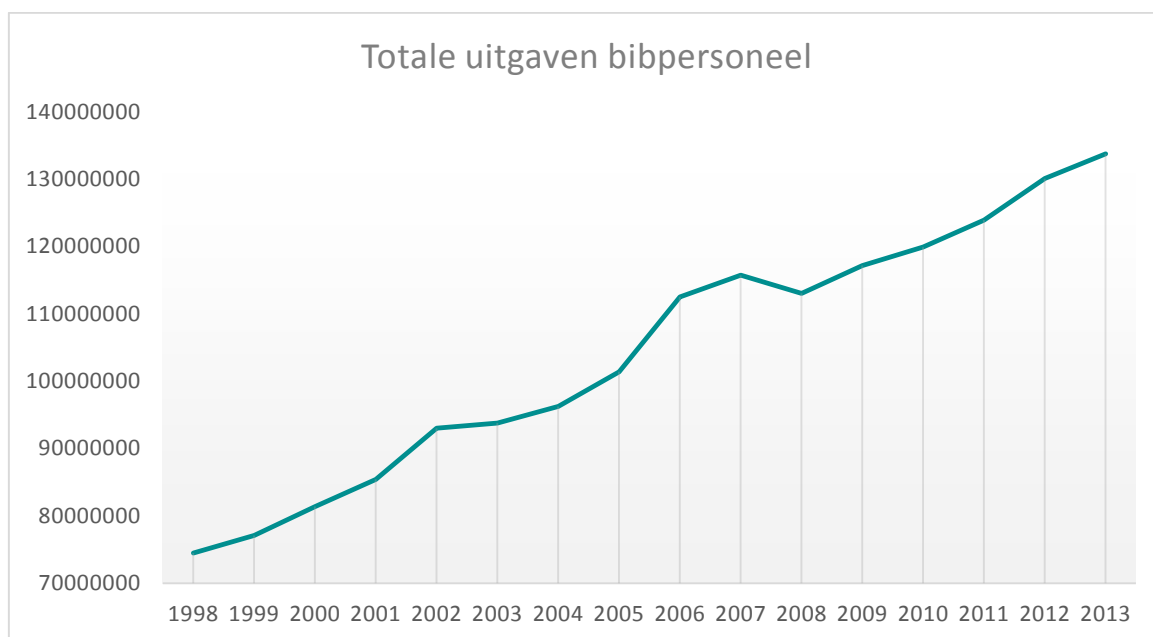
Naast personeel zijn er ook vaak vrijwilligers actief in de bibliotheek. Vrijwilligers vervullen in de bib een aanvullende functie ten opzichte van de professionals. Ze worden ingezet voor voorleessessies, bib aan huis, het begeleiden van leesclubs enz. Onderstaande tabel toont het totaal aantal vrijwilligers en het aantal uren dat ze worden ingezet op jaarbasis. In vergelijking met 2006 zijn er in 2013 meer dan 1 000 vrijwilligers bijgekomen, goed voor een stijging van ruim 50 000 uren vrijwilligerswerk.

	Aantal vrijwilligers	Aantal uren vrijwilligerswerk	Gemiddeld aantal uur/vrijwilliger
2006	1 594	98 346	62
2007	1 778	104 520	59
2008	2 300	118 281	51
2009	2 195	124 356	57
2010	2 656	132 828	50
2011	2 566	133 349	52
2012	2 637	141 609	54
2013	2 886	148 847	52

7. Personeelskosten

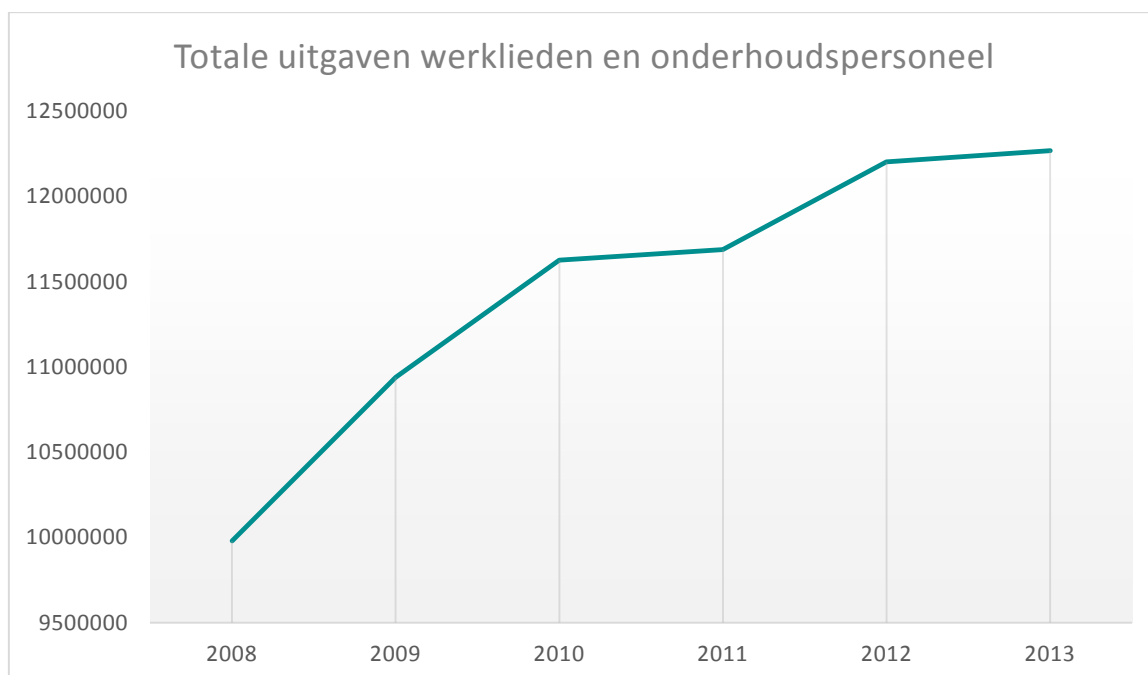
Personeelskost is de grootste uitgavenpost voor alle openbare bibliotheken. Meer dan twee derde van de totale uitgaven in 2013 gaan naar personeel.

De totale uitgaven voor bibliotheekpersoneel (exclusief werklieden en onderhoudspersoneel) zijn toegenomen in de loop der jaren. In 1998 ging het om 74 500 543,09 euro, in 2005 waren er 101 405 611,20 euro personeelskosten en in 2013 bedroeg dit 133 768 054,77 euro.

Opmerking: Voor 2006 en 2007 hebben we geen aparte cijfers voor de uitgaven voor het bibliotheekpersoneel en die van de werklieden en het onderhoudspersoneel. Dat verklaart de knik in de grafiek voor de jaren 2006 en 2007.

Dezelfde evolutie stellen we vast voor de uitgaven voor werklieden en onderhoudspersoneel:

Links

Hieronder vindt u een aantal verwijzingen naar websites met informatie m.b.t. personeel in openbare bibliotheken:

- <http://www.vvbad.be/meta/profiel-van-de-medewerkers-en-de-tewerkstelling-de-vlaamse-openbare-bibliotheken>

Een artikel uit META (nummer 2013/3) over het profiel van de medewerkers en tewerkstelling in de Vlaamse openbare bibliotheken.

- <http://www.vvbad.be/themas/werken>

Themapagina van de VVBAD over onder andere beroepscompetentieprofielen en beroepscode voor bibliotheekpersoneel.

- <http://www.siob.nl/bibliotheekmonitor/trends-bibliotheken/organisaties-en-vestigingen/personeel-omvang/item26>

Deze website biedt gegevens over bibliotheekpersoneel in Nederland.

Meer info bij dit document?

Agentschap Sociaal-Cultureel Werk – Afdeling VOLC
Arenbergstraat 9, 1000 Brussel

www.sociaalcultureel.be

Lynn Moerenhout – 02 553 41 18 – lynn.moerenhout@cism.vlaanderen.be

Maarten Vandekerckhove – 02 553 42 29 – maarten.vandekerckhove@cism.vlaanderen.be

Of raadpleeg onze website: www.bibliotheekstatistieken.be